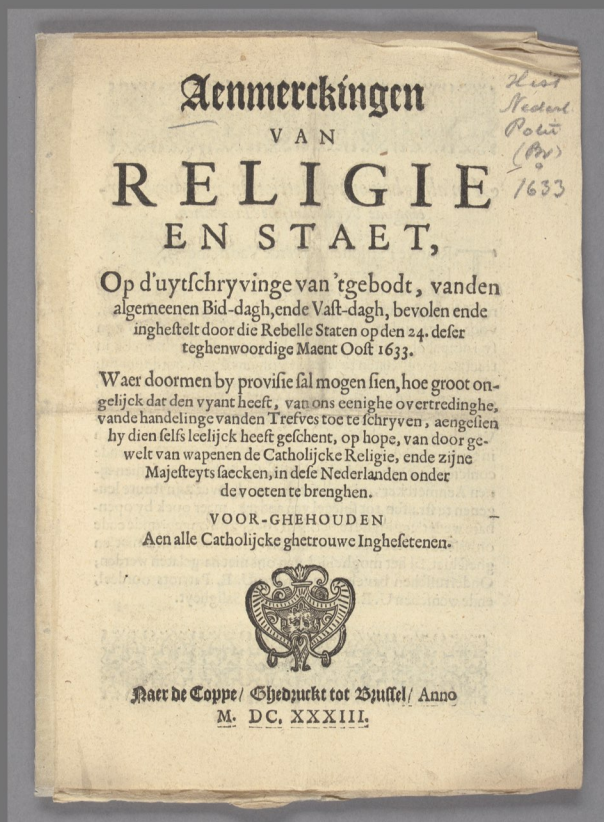

Aenmerkingen van religie en staet, op d'uytschryvinge van, ...

Tryck // / I25 B 14 c Br. 1633 Aanmerkingen.

Tillkomstår 1633.

Digitaliserad år 2019

National Library
of Sweden

Aenmerckingen

V A N

RELIGIE EN STAET,

*Hist
Nederl
Polit
(Pov)
1633*

Op d'uytschryvinge van 'tgebodt, vanden
algemeenen Bid-dagh, ende Vast-dagh, bevolen ende
inghestelt door die Rebelle Staten op den 24. deser
teghenwoordige Maent Oost 1633.

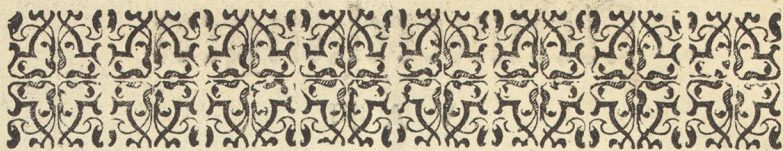
Waer doormen by provisie sal mogen sien, hoe groot on-
gelijck dat den vyant heeft, van ons eenighe overtredinghe,
vande handelinghe vanden Trefves toe te schryven, aengesien
hy dien selfs leelijck heeft geschent, op hope, van door ge-
welt van wapenen de Catholijcke Religie, ende zijne
Majesteys saecken, in dese Nederlanden onder
de voeten te brenghen.

VOOR-GHEHOUDEN

Aen alle Catholijcke ghetrouwe Inghesetenen.

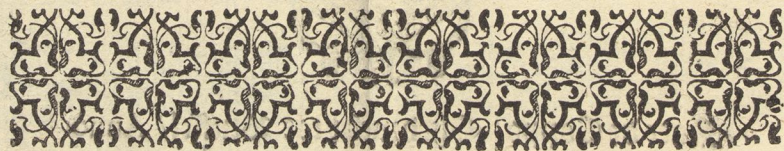

Naer de Coppe/ Ghedrukt tot Brussel/ Anno
M. DC. XXXIII.

*Aen alle ghetrouwe Patriotten inde vrye Ver-
eenighde Nederlantsche Provintien.*

TRouwe Patriotten, weerde Vaderlanders,
 Indien de Staten vande Overheerde Provintien dese
Aenmerckingen van Religie ende staet, die waerschij-
 nelijck erghens van eenigen Iesuyt of Monick inghestelt zijn,
 voor goet houden, (daer aen seer te twijffelen staet) soo zijn
 sy incapabel om in toekomende met onse Republijcke in
 tractatie toeghelaten te werden, volgens d'antwoorde der Ed:
 Hoog: Mog: Heeren Staten Generael den Cantsehier Peckio,
 op zijn Propositie, ghegeven; dewijle wy daer ingheduerigh
 voor Rebellen werden ghescholden, ende over sulckx onse
 Vryheyt ten hooghsten gheumpugneert wert: Indien sy doch
 in teghendeel de selve afkeuren, ghelijck sy van Godts ende
 consciencie weghe schuldich zijn, soo behoorden sy dien sij-
 nen Aenmercker, niet alleen na weerde over zijn stoute leu-
 genen te straffen, tot spiegel van andere, maer oock by open-
 bare wederlegginghe te berispen, over zijn ongegronde ende
 onbescheydene blaeuwe blommen: ende soo sulckx niet en
 gheschiet, sal het moghelijck van ons niet na-gelaten werden;
 Ondertusschen bevelen wy de selve U. E. Patriots oordeel,
 ende wenschen U. E. langh leven ende Saligheyt.

Catholijcke ende ghetrouwe Fnghesetene,

DE Fable , die d'auders ons hebben achterghelaten vanden wolff, die het schaep beschuldighde , dattet hem 't water onclaer maecte , niet teghenstaende dattet dranck leeger ende beneden den stroom daer hy was drinckende , leght ons voor oogen de voorwendingen ende listen , met welcke de boose gewoon zijn hun te behelpen , om de goede te wijten 't quaet dat sy selfs doen : maer indien de gelijkenisse van dit verflindende dier mach bemerckt worden inde gemeynschap vanden handel der menschen ; soo moet 'tselve in besondere aemerckt worden ten opsien van onse vyanden , ende verthoont volcomelijc den Geest der Gommaristen, die ons willen aentygen de faute , daer sy selve de oorfaecke ende oorspronck af syn. Dit betoont ons claerlijck het gebodr, dat sy hebben ghedaen van eenen ghemeynen Vast-dagh ende Bid-dagh ghestelt op den 24. dagh van dese Maent Augustus. Behelsende het inhoud van 'tselve niet anders dan een valsche ende versiert verhael , om hun ondersaten alsoo te verdooven ende 't hoeft te verbinden , en d'inwoonders van Herrewaers-over in roere te stellen , al oft wy oorsake waren van het schorssen ende breken vanden

handel vanden Trefves, daer sy selve nochtans oorfake van syn, volgende hunne gewoonelycke treken ende handelinghen, hebbende misbruyckt onse vryherticheyt en oprechticheyt geduerende den geheelen tijt van dese handelinghe, hebben geduerighlijcken ghesocht ende getracht naer onse verdervenisse, om te verdeylen ende scheidten onsen staet, verwerpen alle Ordonnantien, ons door flauwte uyt te mergelen door het aentrecken van geheele den coophandel, die sy willen tot hun nemen, hier door verderven alle hant-wercken, snijden alle het Catholijck volck den hals af, dat leeft by den arbeyt van hunne handen, ende geheel den Politijcken ende Geestelijcken staet omworpen, ende inne voeren de ketterye ende de heerschappye vande ghene, die vande selve professie maken. Gelijk wy binnen eenige dagen breeder sullen bewijsen, by de acten aldaer inde selve handelinghe by onse Gedeputeerde gedaen: maer verwachtende dit stuck, hebben wy goet gevonden by provisie u mede te deylen dese *Aanmerckingen van Religie en Staet* gemaect op 't selve gebodt ende bevel van hunnen Vast-dagh ende Bid-dagh, op dat ghy uwe ooghen meught open doen, ende dat dit voorspel u des te beter mach bereyden om te verstaen de saken, die wy u hier naer sullen voorhouden tot welstandt van onse Catholijcke landen ende salicheyt van een yghelijck van u.

Bevel

Bevel ende ghebodt van eenen
gemeynen Vast-dagh ende Bid-dagh ge-
fonden by de Rebelle Staten aen alle heur Steden.

Edele, eersame, wyse, voorsienige, lieve, besondere,

Alsoomen hoe langhs hoe meer inder waerheydt
ondervint dat de Spaengiaerden ende hunne Ad-
herenten, midts dese tegenwoordige handelinghe vanden
Trevés, door hare snoode ende bedrieghelijcke meneen
niet anders ghesocht en hebben, dan desen Staet tot een
schorfinge van Wapenen te brenghen, dese alomme by
de vrinden ende geallieerden verdacht te maecken, ende
hun te vervremden, midtsgaders de saken in Duyts-landt
ende elders, tot hun groot voordeel te redden; omme
daer naer met groote macht uyt Italien, Spaengien ende
andere quartieren, soo te water als te lande dese Provin-
tien te naderen, met intentie vande selve te bespringen
ende over-rompelen.

'T is langen tijt gheleden dat de Kettere onder den naem
vande Spaengierden ende hunne aenhangere begripen de
goede Catholijcke/welcke hun houdende in het oprecht Ge-
loobe onder de Lpbertinen ende Atheisten/diemen in dese el-
lendige eeuwe vint in geheel Europa / onderhouden Godes
geboden / die bebeelt dat wy de Coningē sullen eeren/ en bly-
vē getrou aende Oberhept/die hy ober ons heeft gestelt. Wel-
ke gehoorzaamhept wy dies te meer aen de Coningen schul-
dich zijn/als die goet zijn ende sorze dragen voor de welbaert
van hunne onderlaten. Gelijk zijne Majestept heeft gedaen

in het tractaet vanden Treves / daermen hier van spreekt.
 Want al ist dat de vbanden leggen 'contrarie/ nochtans sal
 de Christenheyt binnē corte dagen sien/dattet aen zijne Ma-
 jesteyt niet en heeft gehouden/ dat den selven Treves niet en
 is gemaect geweest / zijnde niet alleenelijck zyn booznemen
 dat 'tselbe geschiede/ maer oock zijnen wille dat ghemaect
 soude worden/ende noch maecke/sae oock met verminderin-
 ge ende verlies van zyn goet recht / om zijne onderlaten hier
 inne te boldoen / ende de selve te doen hebben de ruste ende
 stilte die zp begeeren. Hierom ist ongelijck en tegen de waer-
 heyt 'tgene de vbanden leggen van snoode ende bedriegelijc-
 ke meneen/die sp ons opleggē/dat hun volcomelijck toestaet:
 want van onser zijden hebben wy gehandelt met alle oprech-
 ticheyt. De dyp Staten van onsen Staet hebben ghebeden
 aende Alder-doozlichtichste Infante datmen hun soude toe-
 laten te beproeben oftmen niet en soude binden eenigen mid-
 del om met hun t'overcomen: sp hebet hun toegelaten / ende
 dien volgende zijn by onse Gedeputeerde gedaē de reysen op
 Maestricht/ende daer naer op den Hage. Waer van connen
 hun dan de Rebelle Staten beclaghē / noch van hun / noch
 vanden Coninc: Men heeft hun meer aengeboden dan men
 hun opt heeft gedaen ende sullen connen verhopē / ende dat
 niet ten opsiene van s'waricheyt oft quade ozdonnantie / die
 onder ons soude mogen wesen (gelijck eenē onboozsichtigen
 schryber heeft geleyt) want men can onse ongeballē seer lich-
 telijcken remedieren/ende wy zijn gelijck de boomē/ welcker
 tacken nedergetrocken zijnde met meerder gewelt en sterck-
 heyt hun oprechten/maer alleē door de loutere goetheyt van
 onsen Coninc/die als eenen Keuse hem heeft willen vernede-
 ren/om zijne onderlaten te toeben/ gelijck eenen goeden Va-
 der/die hem nederburcht om zijn cleyn kindekē te troetelen/
 dat hy liet yet quaets liiden. Ons quaet is groot ende ghe-
 meyn aen d'een en d'andere zijde. Wy wetē wel/dat wy van
 noode hebben peys ofte Treves / ende de Hollanders noch
 meer dan wy. 'Tis ons genoech bekend hoe grootē schattin-
 gen

gen ende omftellinghen zijn gheftelt op't arm volck van der waerts over/de middelen die wy hebben om te beletten hunne fchipvaert/verniele alle hunne vifcherijen/om onder 't water te verfmachten hunne eplanden ende gheheele contrepén. Men heeft dese middelen niet willen gebruyckē/ om den ontfchuldigen met dē fchuldigen niet te bederven/en zijne Majestēte hebbende begeert eenen Treves onder redelijke conditien en heeft niet anders gefocht dan dē welstant ende voorspoet van d'een en d'ander partije. Maer wat hebbē wy gebonden tot vergeldinge van eene fo volmaeckte liefde in het belept van onse vbandē/die bepde de partijē pramen/anders dan bedriegerijē/lijftichedē/ moedwillicheden/ handelingen en practiickē zijnde geheel contrarie 't gene dat sy handeldē met ons? Wat leelijke conditien en hebben sy niet voorgehoudenē aen onse Gedeputeerde/doē sy te Mastricht waren? wat anders heeft geweeft het verbolch van gheheel hunnen handel/dan eene geduerige krijgelijchē van te wederstaen de redene.

Voor soo veel aengaet d' Articulen voorgehouden te Mastricht/siet hier de bemerkelijckste.

Tusschen de Staten vande voorsz Nederlanden sal gemaeft worden eene alliance ende weder-keerige verbintenisse van te onderhoudenē ende voor te staen het accord van Trefues tegen een yegelijck die 't selve soude willen breken oft daer teghen doen in eenigher maniere. Dat de voorsz Staten hun wederkeerelijck fullen verbinden by de selve alliance soo offensivelijck als defensivelijck tot de conservatie van hunne vryheden, rechten ende ghemeyne ruste tegen alle ende een yeghelijck, sonder uyt nemen van persoone, die in eeniger manieren soude willen aentasten ofte beschadighen de voorsz Landen. **Dese twee articulen verwecken ons opentlijck / hoe wel by eenen indirecten wech/om den Coninck af te ballen.**

Dat alle Spaensche soldaten fullen gehouden zijn tot verskeringe ende ghemeyne ruste hun te vertrecken uyt alle ende yegelijke van dese landen, ende datter geene andere en fullen inne-ghebracht worden. Dat de Casteelen fullen afgeworpen worden

worden, oft ten minsten de mueren ende vesten staende naer de zijde vande steden ghesicht. **Dese twee Articulen stellen ons lebens / ende onse Catholijcke Religie in hunne genade. Ziet ons wech-nemen de honden ende aflupringhen oft schaepstallé / ende wy sullen den wolven een schoon spel geben.**

Dat alle volck van Oorlogen, soo te voet als te peerde, soo te water als te lande, die de voorsz Staten van beyde zijden sullen onderhouden tot bescherminge vande ruste ende ghemeyne verfekeringhe, sullen by hun alleenlijck in dienste aenghenomen worden, met exclusie van alle andere, ende onder hunnen eedt ende soudye, ende sy sullen stellen d'Officiers. **Dit is geleyt in platte tale / dat wy den Coninck benemen zijne Obericheyt / ende wy de selve aen ons nemen.** Crimen læsæ Maiestatis in primo gradu.

Dat tot verfekeringe teghen allen inval sulcken ordonnancie van regeringe ende garnisoen sal gestelt worden inde principale Zee-steden van Vlaenderen by respectie advijs vande Staten van Nederlant, dat sonder hun consent daer geen ander volck van oorlogen sal mogen inne-gebracht worden. **Dit is een cluchtrich artijckel om alle de Vlaminghen slaven te maken / ende om te hebben in onse zee-havenen soo veel authoritepts als wy selve hebben.**

Dat tot sonderlinge bemerckinge vande gemeyne ruste sullen vertrecken de garnisoenen van den Coninck van Spaengen uyt sommige steden ende plaetsen, diemen hier naer sal verclaren, ende deselve gemaect worden neutral, ende andere ghestelt worden onder de Staten vande geunieerde Landen. **Alsoo soudemen hun de steden goeden coop geben / die sy niet en souden weten noch connen innemen dan daer aene verliesende jaeren ende millioenen. Wat dunckt u Catholijcke Ingeletene van dese voorgestelde articulen? was dit eene bereydinge en beweginge tot eenen goeden en redelijcken Treves. En om datmen swaricheyt heeft gemaect van hun toe te laten eenige van dese onredelijcke voorstellinghen / daerom zijnt de Spaengiaerden die den Treves hebben ghebroken /**
daerom

daerom zijnt de Catholijcke / die hun aenhanghen / die doer
 snoode en bedriegelijke meneen / ter wijsē dat sp heet en kaut
 upt blasen upt eenen mont / lusteren naer de Ghelanten van
 Francrijk / maken met hun partijen streckende tot onse ver-
 derffenisse. Daerenboven wie is eerst te velde ghecomen / sp
 oft wp? Ende aengesien sp d'eerste hebben gheweest / die tot
 die wapenen zijn geloopen ende het vier der oorloghen hebben
 ontsteken / wie van ons bepden heeft belet ende ghestoozt het
 accord? Ende al en waer daer niet anders dan desen Bid-
 dagh oft bevel van gebeden / en soude 'tselbe niet genoegh zijn
 om ons t'ontschuldigen / ende om te bewijzen dat sp daer door
 breken het tractaet? 'Tis eene vrezende sake te willen ghelijck
 hebben in een soo blijkelijck onghelijck.

Soo veel raecht de schozlinge van wapenen / daer van sp
 ons sonder eenigh bewijs hebben willen betichtē dat wp die
 hebben vervolght; de deught / die sp hier schilderē vooz boos-
 heyt / beschuldicht hun hier met hunnē epgen mont en oock
 dat sp den Treves niet en begeeren / berwozpende de gewoo-
 nelijcke ende redelijcke middelen / diemen gebzupckt om daer
 toe te geraken / diemen gebzupckt heeft int handelen van den
 voozgaenden Treves tot veruoeghen van alle lieden met ee-
 ren ende vertroostinghe van 't gemeyn volck / welcke alle goe-
 de Patriotten zijn ghehouden te begeeren ende bezorgen ver-
 wachtende wat beter.

So veel aengaet de saken van Duptschlant: voozwaer in
 dien wp d'oooge op de selve hebben gellagē / sp en hebben daer
 op geen minder gesagh genomen dan wp en geheel Europa
 gedaen en hebben / welcke aensiet het bloedig spel / dat de ket-
 terijē ende Atheisten daer spelen. Parijs / Roomen / Venegien /
 Londen / Coppenhage / Stocolms / Holstouw slaender hun
 gesicht soo wel op als Madzil / Brussel ende den Hage. Daer
 niet tegenstaende de bemerckinghe / op welke een peghelijck
 mach letten; soo seggen wp openbaerlijck ende dat een pege-
 lijck mach hoozen inde tegenwoozdigheyt van geheele Chri-
 stenheyt / datter van onsen t'wegen niet en heeft belet dat den

Trebes niet en is besluten gheweest/ en dat onder soodanige
 ende soo redelijke conditien/dat de barbare mensche die sou-
 den vooz goet houden: Wel is waer dat de heyligheyt van
 onse Religie ende d'eere die wy dooz onse getrouwicheyt heb-
 ben vercregen/ ons niet toe en laet / datmen spouwe int aen-
 sicht vanden Coninck/die den Gesalfden van Godt is/ ende
 datmen dooz onredelijke conditien verbedere de grootheyt
 van zijne Majestejt. Wy en zijn niet vande meyninge van
 dien armé schrijver / die wilt datmen een eynde van d'oorloge
 sal maken met wat conditien dattet oock sp/maer wy willen
 hier inne volgen de meyninge vande wijzen en geleerden Lip-
 sius, die wilt dat de conditien souden zijn seer schoon vooz de
 Religie en den Coninc/noodigh vooz het vaderlant/ende seer
 ghewenscht vande goede ende de gene die redelijck goet zijn.
 Maer hoedanigh is de moetwilligheyt vā onse tegenpartije/
 als sp ons voozwozpe/dat wy volck doen comen upt Italien
 en Spaengen om hun t'overvallen ende sp ontbiede geheele
 Legers van Duytschen/Sweden/Finlanders/ende andere
 bedervers van Christenheyt/ om alle lande ende Catholijcke
 ingesetene te vier en sweerde te brengen/ indient sp so gemac-
 kelijcken conden volbringen als sp't wel begeeren: Indien
 wy eenige macht verwachten upt Spaengien ende Italien/
 ende indien den Hertoge van Feria treckt naer Duytschlant
 tot bescherminge vande Erf-landen van het huys van Oo-
 stenrijk, die de Kettersehe Sweden hebben lancx den Rhijn
 ingenomen/wat is daer inne te berispen: En indien wy van
 daer eenige onderstant krijgen/waerom en sullen wy die niet
 gebruycken tegen so noodige byanden/ ende die meynen dat
 wy soo dwaes zijn / dat onder de voozwendinghe van eenen
 handel van Trefues / die sp drijven met het vier ende sweert
 inde hant/ons sullen stellen onder hun ghenade/ende vertoe-
 ben met gebonden handen ende gecrupst de armen tot dat sp
 ons comen de keele afsnijden ende ons begrabe in ons bloet.

Datmen nochtans inde versche handelinghe by die vande
 andere

andere zijde aengeboden, is getreden op goet vertrauwen, om te vinden een Christelijcke, eerlijcke, verskerde ende bestendige uytcomste van het lange-durige ende bloedige Nederlantsche Oorloge.

Tot hier toe zijnt al soete ende smeekende woorden / men soude int schijn niet soeter connen vindē; maer ondersoect en bemerckt t' selve met eene boozsichtige rijpheit / en ghy en sulter niet anders vinden dan stekende doornen ende bitterheyt. Sy seggen dat wy hun eerst hebbē aengebodē / om van Treves te handelen. Doozwaer sy doen ons groote eer aen / ende soodanigen als ons toestaet / aengesien wy dienaers vanden Godt des vzedes zijn / wy arbepdē den vrede te gebē door eerlijcke middelē alle d' Angesetene bande seventhien Nederlanden / en dit en can ons niemant geen schande spreken / dat wy als Christene en Catholijcke / gelijk wy zijn ende ons houdē / hebben eerst ghepooght te sparen het bloet van soo veel onschuldige menschen / dat sy met soo cleppen achterdencken en onmenschelijckheyt doen vergieten. Maer sy en moeten niet dencken dat wy tselve hebben versocht door eenige vrese / die wy van hun hebben. Hunne vzeiben vanden 22. Mey en 11. September aende Staten van dese Provincien gesondē hebben wy tegen den draet ghesneden. Hun booznemen en was niet anders dan opzoer / ende als eenē appel van tweedracht / die sy ons op de tafel wierpen: Maer ons booznemen is oprecht / eerlijck / boozsichtich geweest. Dese vzeiben nooden ons (soot scheen) om met hun te handelē en leven als goede vrienden / gebueren ende bontgenooten. Sy hebben dan ons eerst daer toe versocht / en onse Gedeputeerde / die door consent van hare Hoochept naer hun zijn gegaen / en zijn om geene andere saken derwaerts gereyft / dan om te weten / wat sy wilden seggē / ende op wat conditien men dese vzienschap ende goede gebuereschap / die sy bedriegelijcken hadden booz-gewent / soude connen handelen: maer hun hert was verre van daer. Ende dies niet tegenstaende (na dat sy ons t'onrechte ge-

blameert hebben) beroemen sy hun/dat sy ter goeder trouwē
 gehandelt hebben van Treves in t'gene datter gevolght is;
 Maer die hun soude willē geloobē soude haest gedaen hebbē.
 Is dit ter goeder trouwen handelē in onse landen stropen de
 voozsz brieven geschreven in Mey ende September 1632. die
 nergens toe en strecken dan om eenen gemepnē opzoer onder
 t'volck te maken/ ons aenbiedende als door gratie (maer eer
 door spot) inden brief geschrevē in Mey/ ons te laten d'open-
 bare oeffeninge vande Catholijcke Roomsche Religie/indien
 wy ons by hun wilden voegē/ om ons niet geluckiger te ma-
 ken/dan die van Maestricht/ Venlo en Koermonde/ alwaer
 d'oeffeninge vande Catholijcke Religie is toegelaten / noch
 tans grootelijck onderwozpe de moerwilligheyt vande Ket-
 ters/ende dat soo lange alst hun sal gelieuen. Is dit ter goeder
 trouwen handelen/ onder onse Ingesetene te stropen dese ge-
 schriften gedruct int Franchois en Duytsch/ vermanende de
 generale vergaderinge van onse gehoorzame Statē om af te
 vallen vanden Coninck hunnen natuerlijckē Prince/ende de
 selve vergaderinge dreygende/indien sy geen gehoor en gabe
 nen loodanige schandelijcke aenbiedingen. Is dit ter goeder
 trouwen handelen op d'eene zijde met ons te handelen/ en ter
 andere zijde met de Franchoisē alle listigheyt soeckē om ons
 van het leven ende goet te berooben? Wy laten dit oordeelen
 aende Heeren van Baugy ende van Chamasse ende aen hunnē
 Gzefstier Cornelis Musch. Is dit ter goeder trouwen hande-
 len/altoos nieuwe articulen vooz te houdē/ende tijt te winnē/
 gelijk te Koozsendael ende Tilbozch/altwaer sy hun bereyden
 tot het beleggh van Tshertogenbosch/ terwilkē men onse Ge-
 deputeerde ophiel? Is dit handelen ter goeder trouwē/ dat
 men ons met schoone woorzen mislept/om ons te winnen en
 ontstekē het vier/ om daer mede onse landē ende steden t'ont-
 steken/ verlekert hebbende van seker onderstant van Duyt-
 schen ende Barbaren/ die sy ontboden hebben om ons te be-
 derben. Catholijcke Ingesetenen overlegt dit wel. Wilt ghy
 weten hoedanigh de trouwe ende brientchap was/ die dese
 goede

goede geburen wilden onderhouden: ghy sullet weten nyt de generale Vnie gemaect by de Staten van Artois / Gedeputeerde van Henegauwe/ende die vande Stadt van Douay op den 7. van Januarius 1579. Siet hier hoe onse Voorvaders hebben gesproken van dit volck/ en wat gevoelen sy van hun hadden naer het overtreden vande Pacificatie van Gendt:

Ende hoe wel volgende de voorz Pacificatie ende Vnie een yegelijck hem behoorde te houdē in zijn palen, sonder yet te bestaen met woorden oft met wercken ten achterdeele vande selve, sonderlinge van ons heyligh geloove ende Catholijcke, Apostolijcke Roomsche Religie ende behoerlijcke gehoorsaemheyt van sijne Majesteit, so ist nochtans geschiet, dat veel oproerige ketters en verstoorders vande gemeyne ruste, tegē hun trouwe, eer, verbintenisse en eedt, ten tijde datmen hem meest moest poogē en beneerstigē om het jock vande gemeynen vyant af te schudden, hun so hebben vergeten, ontgaen en verloopen inde principale Provincie, en bycans alle d' andere, ons heyligh geloove ende religie met sodanige rasernye overvallende dat sy hebben verjaegt alle geestelijcke en religieuse personen, vermoort een groot deel der selver, geschondē de heylige Maegden, ontheyligt en omgeworpen kercken ende Autaers, afgesmeten ende gebroken over al de beelden, onder de voeten getreden de heylige Sacramenten, jae oock sonder eenigen schroom ofte vreesse vande goddelijcke straffe het alderheylighste Sacrament van het dierbaer lichaem ende bloet ons Heeren, totte fundamentē toe vernielende Abdyen, kercken ende cloosters, ghebruyckende en stellende de goederen der selver heyliger huysen toege-eygent ende geschickt tot den dienst Gods. Met den monde verclarende, en bewijsende met sulcken excessen en overlasteringen te seer schroomelijck ende overdragelijck, dat sy van sinne waren en dachten eeuwelijck te verfmachtē ende neder te worpen ons H. Geloove ende religie, eentsamentlick alle Edeldom ende wettige ordonnantie vanden staet ende politie. Afsettende de gene die daer wettelijcken waren gestelt ende ingestelt volgens de rechtē, wetten

ende oude gebruycken, ende in hunne plaetse stellende volck van hunne stoffe, Kettters ende oproerige. Hebbende ooc gevangen genomē de principale Heeren, Biffchoppen, Prelaten, Edelmannen, Vrouwen en Raets heeren, ende eenige van hun geexecuteert, gehangen, verworpt en onthooft, sonder eenige ordonnantie ende maniere van Iustitie daer toe te hebben. En ten lesten hun besten doende om uyt te roeyen alle deughdelijcke ende lieden met eeren, hebbende hun tot desen eynde te velde begeven, innemende steden, casteelen ende stercten, daer inne stellende garnisoenē van hunnen t'wegen sonder eenigh consent oft ordonnantie van Overheyt, plantende oock over al hunne quade ende valsche secten ende Ketteryen, te niet doende alle oeffeninge van Religie en godvruchtigheyt, gedreven zijnde met sodanigen rasernye, dat sy alreede waren gecomen op de palen van hunnen naebuere, alwaer sy hadden bedreven diergelijcke tyrannie ende wreetheyt voor hun nemende 't selve over al te doen, ten ware mijne Heere den Baron van Montigny met zijn volck, veel Edelmannen ende andere goede perfoonen yverigh vande glorie, eere ende dienst Gods hun daer tegen eendrachtelijcken hadden gestelt. Alle welcke excessen, overlusten ende overtredinghen zijn gepasseert ende voor-by ghegaen by ooghluyckinghe ende sonder straffe, niet tegenstaende veel brieven, versoecken, requesten ende clachten, diemen hadde gedaen ende overgegeven.

Laet ons wederom komen tot onsen propooste. Sp leggē:
Op dat wy mogen vinden een Christelijcke, eerlijcke, versekerde, bestendige uytcomste vande Nederlantsche oorlogen,
By dese woorden/ uytcomste vande oorloghen, verclaren sp/ dat hunne meyninge is noyt te comē tot eenē Trefves, want Trefves en is geen uptcomste van de oorloge/ maer dat hunne meyninge alleenlijc was ons te schepden vandē Coninck/ gelijk de boozsz brieven van Mey ende September genoeg bewijzen/ om ons daer naer te tyranniseren naer hunnē wille. Welck eenen raet is vande Wolven radende de Schapen dat sp hun de honden/ die hun bewaerden/ souden quyt maken.

maken. **M**aer wy zijn beter beradē/want wy genoegh weten
 wat sy inden sinne hebben/ ende dat sy niet anders en soeckē
 dan de resterende landen by hunne Republique te voegen/ en
 die onder hun gebiedt te brengen/ ende sonderlinge Brabant
 ende Vlaenderē/ met eene vierige ende groote begeerte om te
 hebben al de Bisdommen/ Abdpyen/ Priorijen/ Canonezijen
 ende andere geestelicke staten / om alle het innecomen der sel-
 ver te brengē in hunne gemeyne boxse/hebbende alreede hun-
 ne rekeninge gemaeckt/ hoe veel hunnē Fiscus hier door sou-
 de vermeerderd worden. **D**epnst hier wel op ghy Geestelicke
 Prelaten/ende bemerckt waer toe ghy sout comen. **O**bersiet
 d' Apologie van Barneveldt, ende ghy sult sien in eene memozie
 aen hun overghegeven op den 24. van februaryus 1606. dat
 d'eergiericheyt hun niet en stiert tot Treves, maer om de Ge-
 defunieerde Landen (also noemē sy d'onse) onder hun te bren-
 gen. **N**emende hun beraedt/indien wy onder hun waren ge-
 brocht/ oft men soude toelaten d'oeffeninge vande Catholijc-
 ke Romeynsche Religie in alle de steden, en wat ordonnancie
 men soude stellē int onderhoudē vande geestelickheyt. **D**oegt
 hier by 't gene u ober lebenendertich jaren heeft geleert dē ge-
 leerden Lipsius, die hun seer wel kende/als hebbende derthien
 jaren by hun gewoont: hy sept aldus: Jndien ick de mensche
 ende hunnē aert wel kenne (en ick hebbe onder hun gewoont)
 latet soo zijn dat wy eenen onbehoorelijcken vrede toelaten,
 laet het soo zijn dat wy eenen onredelijcken peys toelaten, sy
 en sullen dien niet aenveerden, ende sy sullen met eene krijgel-
 heyt dese hunne oorloge vervolgen. Also raden hun de vrem-
 delingen ende ballingen: also raden de Capiteynen, en die be-
 vel inde oorloge hebben, oock de gene die Overfte zijn inde
 politijcke saken, slechte menschen ende bycans 'tgespuys van
 't volck, ende niet opgecomen dan door de oproerten, en daer
 door groot gemaeckt. **E**nde een wepnich daer naer: Sy steu-
 nen op hunne verbondē, d'opinie ende ketterye hout hun, an-
 dere de krijgelheyt van hun verstant, een eyghen gebreck van
 dit volck. **W**at willen wy meer hebben om onse oogen t'ont-
 binden:

binden: is dit niet 'tgene dat wy nu sien? Dat sy niet en hebben willen aenbeerdē de redelijcke conditien/die wy hun hebben aengeboden/ ja oock tot achterdeel van zijne Majestept/ Soo groot/verhert ende onwinnelijck is de kypghelheyt die hun is ingebozen (gelijck onsen Lipsius seyt) Oock van hun sprekende inden selven briez/ geschreue op den 18. van Julius 1596. seyt dat sy volck zijn/hebbende een versteent hert. Ende vervolgende zijn propooft seyt noch: Indien sy wilden hooren spreken van Treves, ick sout seer goet vinden, op dat door eenige ruste alle saken soudē mogen verbeterē, ende op dat de versteende herten soudē meer neygen tot den vrede. **Laet ons nu eens besien hoe dese uptcomste bande oorloghe soude Christelijck geweest hebben/ghelijck sy selve voort-brengen. Siet hier hunne voornemen / ghelijckmen bespeuren kan wt den voorsz briez vanden 22. Sep/daer zy aldus seggen: Wy hebben goet gevondē te versoeken (te weten de Staten van Herwaers-over) by desen seer vriendelijcken, dat sy hunne ontlasten van het swaer ende onverdragelijck jock der Spaengiaerden ende hunne aenhangers, ende hun vryelijcken voegē met onse voorsz geunieerde Landen. **Aenmerckt Catholijcke Inwoonders wel dit woordt/ Aenhangers, want sy willen daer mede seggen/ ende verwecken alle Atheisten/ verraders/ roovers/ bantschatters/ banckerotiers/ ende alsulcken gespups/ om te berjagē ende upt te bannen de wettige authoziteyt vanden Coninck ende Catholijckē/ ende lieden met eere zijne aenhangers/ hun sluptende upt alle Magistraten ende publijcke diensten. Siet hier de Christelijcke uptcomste bande oorloghe/ die sy vooz hun hadden genomē. Daer hoe soudē wy Christenen connen blijven / ende ons met soo merckelijcke meynedicheyt besmetten/ als is onsen Coninc verlaten/ aengesien onse voorz vaders ons hebben geleert/ volghende de leeringhe Jesu Christi ende der Apostelen/ volstandelijck onderhouden by de Christenen bande eerste Kercke / datmen moet gehoorlaem ende getrou wesen aenden Prince/ jae oock bidden vooz zijnen voorszpoet/ alware hy oock ongeloobigh/ gelijck deden d'aude****